

Mély-ég objektumok

Január-február hónapokban 11 amatőr 84 észlelést végzett. A téli időszak ellenére szép anyag gyűlt össze. Volt már egy sikertelen ajánlati kísérletem a Rozetta-köd vidékén, akkor nem jött össze érdemi anyag, most viszont igen – köszönet az észlelőknek! Kiemelkedő mennyiségű észlelés érkezett Szabó Gábortól. Ezek zömével, valamint Bozsoky János főleg negatív észleléseivel

következő rovatunkban találkozhatunk. A Monoceros objektumairól készített rajzaikkal sokat segített Csörgits Gábor, Molnár Zoltán és Tóth Zoltán. Kérem az észlelőket, hogy az észlelőlapra az objektum megnevezése mellett tüntessék fel a csillagkép rövidítését, valamint az objektum típusát is. Szintén sokat segítené, ha a látóást jelző nyilat, illetve égtájrövidítést is szép, határozott jellel és betűvel tüntetnék fel a rajzot készítő, hiszen ez ugyanúgy megjelenik nyomtatásban, mint a rajz. További kérés, hogy a szép nyomdai megjelenítés érdekében az objektumok rajzoláskor mindenki törekedjen a határozott látványt nyújtó rajz elérésére. Ezt akkor is tegyék meg, ha túlzott intenzitást ábrázolna a kész rajz. Ilyen esetben a szövegben lehet utalni az intenzitások valós látványt meghaladó voltára.

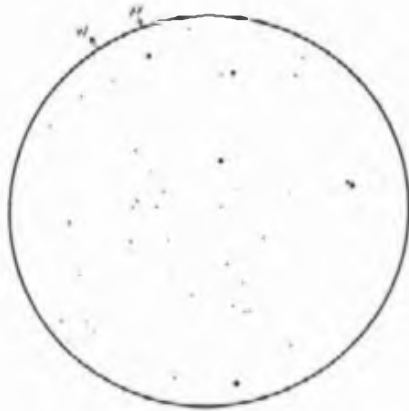
Észlelő	Észl.	Műszer
Boleska Gábor (Budapest)	2	9 L
Bozsoky János (Kaposvár)	10	15 T
Csörgits Gábor (Budapest)	5	15,3 T
Erdei József (Bogyiszló)	2	15 T
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	3	16 T
Horváth László István (Tamási)	2	6,7 L
Kernya János Gábor (Sökösd)	4	30,5 T
Molnár László (Tata)	6	25 SC
Molnár Zoltán (Gyergyószárhegy, RO)	10	19 T
Szabó Gábor (Monor)	34	44,5 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	6	27 T

Collinder 97 NY Mon

15,3 T, 101x: A halmazt 6 fényesebb (7–8 magnitúdós) és 15–20 halvány, (12 magnitúdó körüli) tag alkotja. A látómező Ny-l szegélyén látszó AX Mon változócsillag talán még tagja a halmaznak. A DK-l részen egy szép, standard kettős található (STT 926 B.L.), kb. 10"-es szeparációval. A halmaz meglehetősen laza, a halvány tagok többsége inkább csak EL-sal látszik. Mérete 25', összfényessége (tekintettel a fényes tagokra) 6 magnitúdó körül lehet. (Csörgits Gábor, 2003)

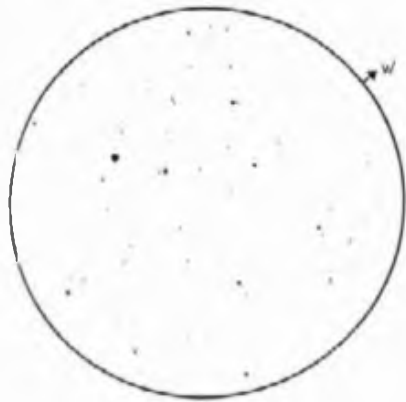
Collinder 106 NY Mon

15,3 T, 70x: Nagyméretű, laza halmaz. Szerkezetét alapvetően 10 csillag határozza meg: a legfényesebb 6 magnitúdó körüli, a többi 7,0–8,5 magnitúdó közötti. Insszabb szemléltetés után bukkannak fel sorra a halvány halmaztagok. A legtöbb 12 magnitúdós, vagy még halványabb. Utóbbiak csak EL-sal észlelhetők. A halmaz teljesen kitölti a látómezőt, azaz mérete 40'–45'. Összfényessége 5^m lehet. (Csörgits Gábor, 2003)

Collinder 97

15,3 T, 101x, LM= 30' (Csörgits Gábor)

Collinder 106

15,3 T, 70x, LM= 45' (Csörgits Gábor)

NGC 2237-9. 44, 46 NY+DF Mon

Szabadszemés észlelés: 2244: Ez a NY szabad szemmel kicsit megnyúlt, kompakt csomósodásként figyelhető meg, rendkívül könnyen. (Szabó Gábor, 1999)

4,8 L, 11x+OIII szűrő: Nagyon könnyű objektum a mintátávcsovel nézve. Az OIII szűrő „elnyomása” alatt hat csillag látható egy igen kiterjedt ködösség közepében. A köd inhomogén fényű, tojásdad alakú. Nyugati oldalán kontrasztos „beharapás” látható. EL-sal még nagyobbak látszik a körül mint $1^{\circ}5$, de nehéz pontosan becsülni a kiterjedését. Keleti oldala a fényesebb, illetve kissé szálas „mintázatu”. A kisebb nagyítások tömörebbnek és fényesebbnek mutatják. 4x-es nagyítással csodálatos, azinte izzó, kör alakú felhő, a belsejében ragyogó csillaghalmozat körülölevezve. (Lőrincz Imre, 1998)

5 L, 20x: 2244: Nagyon szép, fényes NY, négyyszög alakú aszterizmusokkal. Iaza, átmérője $15''-20''$, a köd nem látszik. Szabad szemmel is felvillant. (Sánta Gábor, 1996)

5 L, 10x: Egy rendkívül erős hidegfront után találtam rá a remek égen. A közvilágítás ellenére a binokulár látómezejében a NY-t körülölelő köd is látszik! A halmaz fényes csillagai egy $6' \times 10'$ -es területet foglalnak el, de még sok halvány tag látszik. A köd lehetetlenséig fényburokként fugja körbe a NY-t. Jól látszik – halványsága ellenére is –, hogy az ÉNy-i része a legfényesebb. A köd mérete $45'$ körül lehet, de nagyon diffúz. Az objektum csillagkörnyezete rendkívül „telített”, sok a fényes és a halvány csillag is, lerajzolni az összezt lehetetlen. Nagyon felemelő volt a látvány, de ebben a jó átlátszóág is közrejátszott. (Sánta Gábor, 1997)

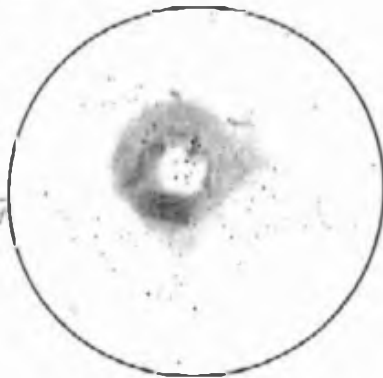
5 L, 12x: Szép fényes köd, de sokáig kell nézni, hogy részletek is látszanak. Legfényesebb része távol esik a központi nyílthalmaztól, attól majdnem 1 fokkal ÉNy felé – egy nagy homogén téglalap. Több halványabb lebenyre esik szét az egész köd felületre; a „sötét lyuk” a nyílthalmaz körül meglepően egyértelmű, főleg a háromszög alakú halmaz csúcsában. Érdekes a csillagiv a ködösségével K felé, és egy ködív átel-lesen, a Ny-i oldalon. (Szabó M. Gyula, 2000)

6,7 I., 30x: 2244: Második nekifutásra sikerült lerajzolnom ezt a halmazt, mert először a leszálló pára félbeszakította az észlelést. Jó átlátszóságnál, de kellemetlen hiányban került sor a rajzolásra. Első ránézésre csokornyakkendőre hasonlít a halmaz. Ezzel a nagyítással is látszik két szép kettőscsillaga, valamint kb. 20' es területen még további 12 csillaga. (Horváth László István, 2003)

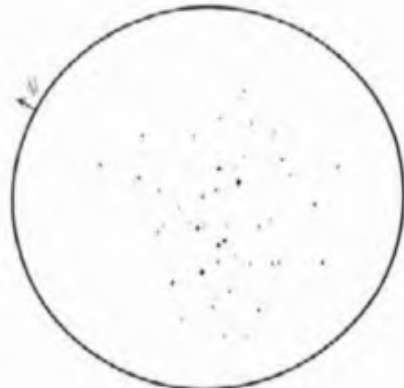
15 T, 70x: A Praesepéhez hasonló nagy halmaz, melynek centrumában egy kis házikó alakzat látszik. Ezen ötszög DK-i csücskének csillaga a NY legfényesebb tagja: 6^m O-8, színe narancsos. (Czinibel Szabolcs, 1992)

15 T, 22x+Mizar szűrő: Az NGC 2244 egy elnyúlt négyyszögletes halmaz. A látómező ezen felül is tele van csillaggal. A Rozetta-küül a látómező nagy részét kitölti halvány területtel, amelyek még mély-ég szűrővel sem nevezhetők feltűnőnek. Az É-i oldalon található nagyméretű ív talán a legfeltűnőbb része a ködnek. Nagyon sok különböző intenzitású terület figyelhető meg a foltos felületen. Az NGC 2244 legészakibb csillagai körül figyelhető meg egy sötét lyuk. A halmaz közepétől pedig egy intenzívebb szál indul ki D felé. A köd D-i peremét alkotó íven található két kisebb, nagyon feltűnő csomó, amelyek közül a K-i egy csillagot vesz körül. A köd Ny-i periferiáján is van egy fényesebb terület, ez az ott levő csillagokat háromszög alakban veszi körül. Az ÉK-i peremen további két kisebb nyúlvány látható. A K-i peremet alkotó ív nagyon szakadozott megjelenésű. Nagy vonalakban megfigyelhető a kör alak, aminek közepe néhol sötétebb. Nagyon látványos. (Szabó Gábor, 1998)

15,2 T, 19x+OIII szűrő: Minden szempontból látványos objektum! Viszonylag sok háttércsillag, fényes nyílthalmaz teszi még látványosabbá a ködöt. A Rozetta nagy méretű, megközelítőleg kör alakú. A ködfelület könnyen látszik, de mégsem túl fényes. Középen könnyen látszik a sötét rész, a nagy diffúz felületen több kisebb folt és fényes nyúlvány látszik szétszórvva. Legjellegzetesebb formája a déli részt alkotó fényes téglalap alakzat, a halvány, háromszög alakú, délre mutató résszel. (Szabó Gábor, 2003)

Rozetta-köd
15,2 T, 19x, LM= 3° (Szabó Gábor)

NGC 2244
14 T, 50x, LM= 1° (Molnár Zoltán)

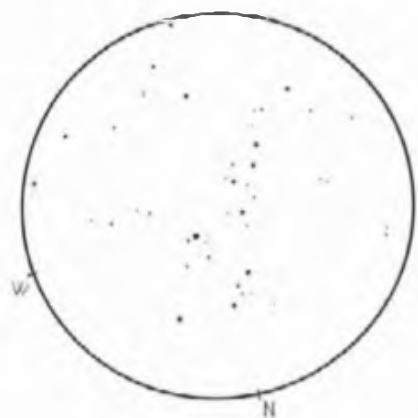
15,3 T, 101x: 2244: A nyílthalmaz észiclésére koncentráltam, mert a városi égen a környező ködösség nem érzékelhető. A 6^m -os 12 Mon körül csoportosuló csillagok alkotta halmaz csaknem a teljes LM-t kitölti, mérete 25'. A fényesebb tagok a 12 Montól ENy-ra eső látómezőnegyedben látszanak, a többi csillag 11–12 magnitúdós. Ezekből egy hosszabb lánc látszik a halmaz K-i részén, iránya E–D-i. A halmaz összfényessége 5^m 0– 5^m 5 lehet. (Csörgöcs Gábor, 2003)

19 T, 50x: 2244: A halmazban a csillagok É–D-i irányban megnyúlt alakban helyezkednek el. Nagyon laza szerkezettel, csak a fényes csillagok relatív közelsége emeli ki a halmazt a környezetétől. (Molnár Zoltán, 2003) (A Ruzetta-köd összetett rendszer. NGC száma: 2246, ennek részei az NGC 2237 és 2238. Valamennyi emissziós köd. A köd középpontjában helyezkedik el a jellegzetes NGC 2244 nyílthalmaz, valamint egy kevésbé feltűnő, az NGC 2239 a ködösség széle felé. B. E.)

NGC 2251 NY Mon

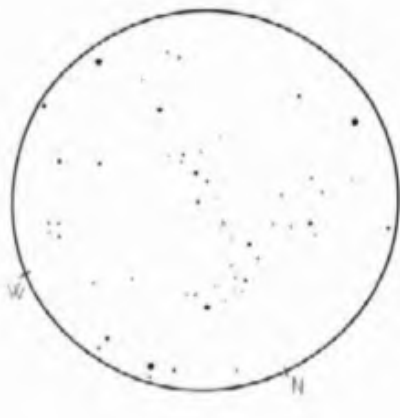
15 T, 100x: Szétszórta, laza halmaz, fényes csillagai három főbb csoportba oszthatók. Mintegy 20–22 csillaga látszik. É–D-i irányban elnyúlt a halmaz, mérete $10' \times 4'$ lehet. Nagyon sejtelmesen némi ködösség is érezhető a csillagai között. (Erdei József, 2003)

15,3 T, 130x: Kisméretű, halvány csillagokból álló halmaz. Egy jellegzetes, PA 270° irányban elnyúlt csillagvonulat adja a „gerincét”, ebben látszik a legfényesebb csillaga, de ez is legfeljebb 9 magnitúdós. A többi tag jóval halványabb, 12 magnitúdó körüli, vagy még halványabb – többségük csak az EL–KL határán észlelhető. A K–Ny-i irányban húzódó csillagvonulattól D–DK-re egy karakteres csillagháromszög látszik, ennek két csúcsa is szép kettőscsillag. A halmaz mérete $10' \times 4'$ lehet, fényessége szintem a megadottnál kisebb: inkább 8–9 magnitúdó körüli. (Csörgöcs Gábor, 2003)

NGC 2251

27 T, 167x, LM=15' (Tóth Zoltán)

NGC 2252

27 T, 83x, LM=30' (Tóth Zoltán)

16 T, 83x: Hihetetlen szépségű, pazar halmaz, teljesen bontott szerkezettel. Szinte rágyug a látómezőben a sok csillag. (Hadházi Csaba, 2003)

19 T, 80x: Nagy kiterjedésű, hosszú halmaz. Kb. 30 csillag látható a keskeny, jóformán párhuzamos oldaltú sávban. (Molnár Zoltán, 2003)

27 T, 167x: Szép, fényes halmaz. Legfényesebb tagjai egy 12' hosszúságú Integrál-jelét formáznak. Öket halvány tagok övezik, de még velük is hosszúkás a NY alakja. Ny-i szélén van egy fényes csillag, ami gyönyörű kettős is egyben. Kb. 30 tagja lehet ennek a jellegzetes halmaznak. (Tóth Zoltán, 2003)

NGC 2252 NY Mon

15,3 T, 130x: Egy 8 magnitúdós csillagtól D-re található a halvány halmaz, aminek 10–12 csillaga látszik. A tagok 11^m0-12^m5 közöttiek, a halmaz maga egy ipszilon alakzat, a déli ága „duplaszárú”. A LM-ben még további halvány csillagokat lehet látni, de ezek már aligha a halmaz tagjai. A NY mérete 10', fényessége 8^m0 lehet. (Csörgöcs Gábor, 2003)

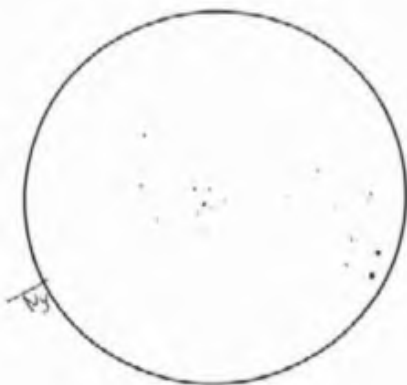
19 T, 100x: A halmaz csillagai egyértelműen Y alakot mutatnak. A nyugati szárban több, halványabb csillag van. (Molnár Zoltán, 2003)

27 T, 83x: Három fényes csillag között kifeszített Y alakzat. A 15'-en 30 csillagot tartalmazó halmaz kis nagyítással is tetszetős, érdemes megkeresni a Rozetta-köd mellett. Az Y száraiban van pár fényesebb tag, de a csillagok zöme halványabb, 11^m0-13^m0 fényességű. (Tóth Zoltán, 2003)

NGC 2236 NY Mon

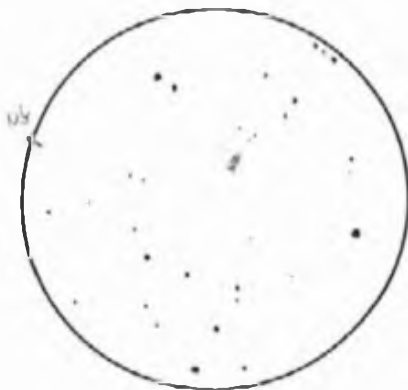
16 T, 156x: Szép, bontott halmaz, melynek van egy fényes „vezércsillaga”, és tőle DK-re egy szép kettőscsillaga egyenlő tagokkal. (Hadházi Csaba, 2003)

19 T, 100x: Kis kiterjedésű, kör alakú ködösség egy fényes csillag körül. Csak két csillaga bontható fel a ködösségből. (Molnár Zoltán, 2003)

NGC 2236

16 T, 156x, LM= 30' (Hadházi Csaba)

NGC 2254

15 T, 100x, LM= 28' (Erdei József)

27 T, 60x: Pici, tömör halmaz. Mérete kb. 2'. Összfényessége 9^m körüli. 214x: A jó bontáshoz szükséges ekkora nagyítás. Így 10 csillaga látható, köztük a középső fényes, ami uralja a halmazt. A többi tag tőle DK-re fekszik és egészen halványak. Gondolom több csillaga is van, mert a látvány gyengén ködös. (Tóth Zoltán, 2003) (Kicsi halmaz, halvány, 12^m 0– 15^m 0 közötti tagokkal, így nagyobb távcső kell a jó bontáshoz. B.E.)

NGC 2254 NY Mon

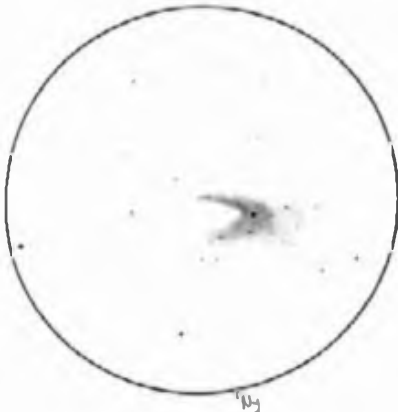
15 T, 100x: Talán 7' lehet a mérete, megjelenése erősen szemcsés ködösség. Ny-i oldalán két csillaga látszik, gondolom a halmazhoz tartozik. Megnyúlt, de inkább szabálytalan alakú. (Erdei József, 2003)

19 T, 100x: Halvány, kis felületű ködösség. Nagyjából kör alakú. EL-sal 5–6 csillag még látható, a többi ködként fénylik. (Molnár Zoltán, 2003)

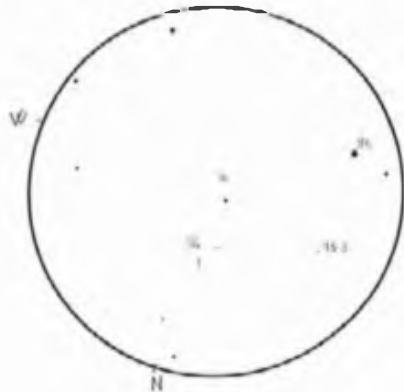
27 T, 83x: Parányi csillagfürt. Mérete nagyon kicsi, alig 2'. 333x: Olyan, mint egy nem záródó nyaklánc. A láncszemeket alkotó csillagok közül 3 fényesebb, 4–5 pedig halvány. Pici, szegényes, ám mégis érdekes halmaz. (Tóth Zoltán, 2003) (Előzőhöz hasonló, csak valamivel fényesebb – 11^m 0– 13^m 0 – tagokból álló halmaz. B.E.)

NGC 2264 NY+DF Mon

6,7 L, 30x: Laza, több kettőst is tartalmazó nyílthalmaz. 15–18 csillagát sikerült megfigyelnem, kb. 25'-es területen, fényszennyezett, párás égen. Néhány éve már egyszer megfigyeltem, de akkor nem rajzoltam le ezt az általam Karácsonyfa-halmazként ismert nyílthalmazt. Különben inkább összecukott esernyőre, papírsárkányra hasonlít, tetszés szerint. (Horváth László István, 2003)

Kúp-köd
15,2 T, 76x, LM=1° (Szabó Gábor)

IC 208 + SN 2003C
27 T, 167x, LM=15' (Tóth Zoltán)

15,2 T, 19x+DeepSky szűrő: Szép objektum, páros! A köddel borított Karácsonyfa. A köd kb. 1,5° kiterjedésű, nem túl magas felületi fényességű. A legfényesebb része a ködnek a Karácsonyfát borítja. Túl sok jellemzést nehéz lenne írni a ködről, mert ugyanúgy néz ki mindenütt, csak más a pereme. Ami feltűnő, hogy a nyílthalmaz és a hozzá tartozó legfényesebb ködrész az egész objektumhoz viszonyítva nem középben van, hanem a keleti oldalon. (Szabó Gábor, 2003)

15,2 T, 76x+H β szűrő: Életemben először próbálkoztam a Kúp-köddel. Elsőre Deepsky szűrővel negatív, lényegében alig tett a szűrő valamit a szűrő nélküli látványhoz. Azután az OIII és H β szűrők közül végül ez utóbbi mellett kötöttem ki. A háttér sötét, a DF (Em) halvány, a Kúp-köd nem látszott. A fényes, 7 magnitúdós csillagtól D-re van a Kúp tejeje, ami nem akart látszani. Legelőször egy fényes ködcsík kezdett kibontakozni, ami a Kúp keleti pereme. Aztán szép lassan a köd többi része is előbukkantak, előbb a fényes ködcsík túloldala, mely nagyon diffúz, így pereme határozatlan. Szerencsére az idő múlásával a köd Ny-i széle is összeállt, így kirajzolódott a sötétköd. Azt hiszem a 3 használt szűrő közül egyik sem volt igazán jó hozzá. Könnyebb objektumra számítottam, a Lófej-ködot sokkal könnyebb meglátnom. (Szabó Gábor, 2003) (Az NGC 2264 nagy ködkomplexum (Em), amelynek csak a középső tartománya elég fényes az átlag vizuális észleléshez. Itt található a Kúp-köd néven ismert sötétköd - igazi kihívás az észlelőknek. A ködben domináns látvány az azonos jelű nyílthalmaz. B.F.)

IC 208, NGC 825 GX Cet + SN 2003G

27 T, 167x: Két pici GX látszik a LM-ben egymáshoz közel. Az éléről látszó NGC 825 kb. 13^m9-s, hossza 0'8. Felületi fényessége magasabb, mint társáé. Közepe enyhén fényesedő. Az IC 208 talán 1'2-es, leheletnyi kerek folt. EL-sal mintha közepén gyenge magvidék lenne, míg halója nagyon lágy. ÉK-i felén, még éppen a ködfelületen látszik a halvány 15^m0-s (jan. 28) szupernóva. (Tóth Zoltán, 2003)

44,5 T, 166x: Két galaxis és egy szupernóva! A két GX kb. azonos fényességű, de a mérete miatt a kisebb NGC 825 sokkal könnyebben látszik. A két kör alakú GX közül a diffúzabb IC 208-ban látható a SN. Nagyon könnyen látszik minden, bár teljesen egyértelműen nem lehet a SN helyét behatárolni a GX-on. (Szabó Gábor, 2003)

BERKÓ ERNŐ

Csillagvizsgálók, kisplanetáriumok
építészeti tervezése
Szász-Ház Bt., tel.: (20) 424-2381

A Polaris Csillagvizsgáló honlapja
(aktuális programokkal):
polaris.mcse.hu